

Werkopdrachten opleiders - thema 3

Inspelen op educatieve behoeften

Werkopdracht 1 - Betekenisvol reageren

po

Doel

Leraren kunnen aanpassingen maken in hun onderwijs en deze ook evalueren, zodat er meer aan de educatieve behoeften van leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid tegemoet wordt gekomen.

Vorbereiding en benodigdheden

- Maak een kort filmpje (maximaal 5 minuten) waarin een leerling vertelt over zijn of haar educatieve behoeften en hoe het onderwijs daarop inspeelt en kan inspelen. Stel bijvoorbeeld vragen als:
Hoe leer jij eigenlijk? Wat vind je interessant om te leren? Welke vakken vind je (niet) leuk en waarom? Wat is voor jou belangrijk bij het leren? Wat verwacht je van jouw juf of meester daarbij? Wat verwacht je van andere kinderen in je groep? Wat denken je ouders erover?
- Maak een korte Powerpoint met daarin een uitleg over onderwijsaanpassingen voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid. Gebruik hiervoor bijlage 1, de teksten uit het handboek en de brochure over differentiatie van het landelijk Kenniscentrum Hoogbegaafdheid. Laat in de presentatie de onderdelen inhoud, proces, product (didactisch, organisatorisch en leermiddelen) terugkomen (bijlage 1).
- Print bijlage 2 uit voor alle deelnemers.

Benodigde tijd

90 minuten

Start

- Laat het filmpje zien. Stel een paar vragen na afloop: Is het herkenbaar? Welk gevoel roept het bij je op? Hoe zou jij deze leerling onderwijzen als deze in je groep zit?
- Vraag de deelnemers om na te denken over hun eigen groep en specifieke leerlingen die zij als (hoog)begaafd beschouwen.
- Laat ze individueel op post-its (elke groep een andere kleur) opschrijven welke behoeften deze leerlingen hebben en welke uitdagingen ze tegenkomen in het huidige onderwijs.
- Verdeel de leraren in kleine groepen (4-5 personen) en laat elke groep hun post-its delen en bespreken.
- Vraag hen om de door hen geconstateerde behoeften en uitdagingen te clusteren op het whiteboard of de flip-over.

Kern

- Geef een korte presentatie waarin je uitlegt waar het om gaat bij onderwijsaanpassingen voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid (inhoud, proces, product).
- De deelnemers gaan vervolgens in kleinere groepen uiteen, bijvoorbeeld in combinatie 1-2, 3-4, 5-6 en 7-8 of in onderbouw/middenbouw/bovenbouw.
- Vraag elke groep om eerst individueel na te denken over welke onderwijsaanpassingen zij momenteel inzetten. Wat werkt goed? Waarom? Wat werkt niet? Waarom niet? Wanneer zet je deze aanpassingen in? Wat vinden de leerlingen ervan? (Zie ook werkopdracht 2.)
- Daarna bedenken ze samen minimaal twee nieuwe onderwijsaanpassingen die ze kunnen maken om tegemoet te komen aan de behoeften van (hoog)begaafde leerlingen.
- Samen vullen de deelnemers bijlage 2 in. Ze gebruiken hun eigen ervaringen, maar ook de informatie die vanuit de presentatie is ingebracht en de informatie uit dit themadeel.

Afsluiting

- Elke groep (bouw) presenteert plenair kort zijn bevindingen.
- Bespreek als groep welke aanpassingen het meest haalbaar zijn en hoe ze deze in de praktijk kunnen implementeren.
- Voelt iedereen zich ook capabel genoeg om dergelijke onderwijsaanpassingen te doen? Wat hebben ze daarvoor nodig?
- Vraag leraren om één actiepunt te kiezen dat ze in de komende weken willen uitproberen in hun klas.

Verdieping

- Vraag elke groep om een specifieke onderwijsaanpassing te kiezen uit de gecategoriseerde ideeën en een actieplan op te stellen. Dit plan moet de volgende elementen bevatten:
 - Doel van de aanpassing
 - Benodigde middelen (tijd, materialen, ondersteuning)
 - Stappen om de aanpassing te implementeren
 - Evaluatiemethoden om het succes van de aanpassing te meten
- Als er al voldoende consensus is, kun je deze onderwijsaanpassingen ook vastleggen in kwaliteitskaarten.
- Als er nog kennis of coaching nodig is, kun je daar tijdens een volgende bijeenkomst op terugkomen of individuele gesprekken gaan plannen.

Betekenisvol reageren - inhoud, proces en product

Waar gaat het om bij onderwijsaanpassingen voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid?

Een andere inhoud, bijvoorbeeld:

- de inhoud is abstracter (kies voor moeilijker)
- de inhoud gaat verder (verdiepen)
- de inhoud is vakoverstijgend (verbreden)
- de inhoud is onderzoekend van aard (stimuleren nieuwsgierigheid)

Een ander proces, bijvoorbeeld:

- toets aan het begin van de periode om herhaling te voorkomen (voorkomen demotivatie)
- geef korte instructies en beperk oefenstof (compacten)
- stimuleer zelfstandigheid (zelfregulatie)
- sluit aan bij interesses leerling (motivatie)

Een ander product:

- bied ruimte voor eigen oplossingen en ideeën (stimuleren creativiteit)
- zorg voor open opdrachten (niet één goed antwoord, stimuleer nadenken)

BIJLAGE 2 (BIJ WERKOPDRACHT 1)

Betekenisvol reageren - succesvolle onderwijsaanpassingen

Dit formulier betreft de groep of groepen: 1 2 3 4 5 6 7 8

Welke onderwijsaanpassingen zijn volgens jullie succesvol en waarom?

Onderwijsaanpassing	Waarom succesvol?

Welke onderwijsaanpassingen hebben jullie bedacht en op welke manier zou je dat kunnen doen?

Onderwijsaanpassing	Hoe kun je dat organiseren?

Werkopdracht 2 - Betekenisvol reageren

vo

Doel

- Inzicht krijgen in hoe deelnemers betekenisvol kunnen reageren op leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid in het voortgezet onderwijs.
- Bewustwording van patronen in reactie naar leerlingen en het ontwikkelen van een betekenisvolle reactie op de ontwikkelvraag van leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid.

Vorbereiding en benodigdheden

- Grote vellen papier of flapovers
- Samenvattingen van de hoofdstukken uit themadeel 3: Inspelen op educatieve behoeften.
- Stiften/kleurpotloden, verf, lijm, scharen, tijdschriften met plaatjes
- Kaartjes met de woorden zelfregulatie, betrokkenheid, autonomie, flexibiliteit, creativiteit, talentvol ontwikkelingspotentieel, nieuwsgierigheid, relatie.
(Deze woorden komen uit de verschillende hoofdstukken en bevatten geen waardeoordeel. Ze zijn gekozen om de brede ontwikkeling, diversiteit in talenten en educatieve behoeften van leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid te benadrukken.)

Benodigde tijd

90 minuten

Start

- Start plenair met een korte opdracht. Laat de deelnemers nadenken over een beeld dat voor hen past bij 'betekenisvol reageren'. Waar denk je aan? Maak hiervan een tekening of symbool dat 'betekenisvol reageren' uitbeeldt.
- Laat deelnemers in tweetallen hun tekening of symbool bespreken:
 - Wat betekent 'betekenisvol reageren' voor jou?
 - Hoe zou je willen dat een leerling zich voelt na een betekenisvolle reactie van jou?
 - Wat zie je bij deze leerling gebeuren? (denk aan: houding, expressie, reactie)

Kern

- Verdeel de deelnemers in kleine groepen van 4 personen.
- Iedere groep kiest een kaartje met een woord. De woorden komen uit de hoofdstukken van themadeel 3 en benadrukken de brede ontwikkeling en diverse behoeften van leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid, zonder waardeoordeel.
- Bespreek samen eerst wat het gekozen woord voor een leerling kan betekenen. Bijvoorbeeld bij het woord 'nieuwsgierigheid'. Een leerling met veel nieuwsgierigheid wil graag ontdekken, stelt veel vragen, voelt zich enthousiast en wil steeds meer weten over een onderwerp.
- Daarna maakt elke groep een creatieve poster waarop de binnenwereld van de leerling wordt uitgebeeld die past bij het gekozen woord. Denk hierbij aan het antwoord op vragen als:
 - Wat voelt de leerling?
 - Wat denkt de leerling?
 - Wat zijn de behoeften van de leerling?
- De poster mag op verschillende manieren worden ingevuld: tekenen, schrijven, knippen en plakken. Alles is toegestaan, zolang de poster de beleving en het gevoel van de leerling laat zien (niet de feiten).

- Vervolgens bedenkt elke groep minimaal drie manieren waarop je als leraar betekenisvol kunt reageren op deze leerling. De hoofdstukken van themadeel 3 kunnen als inspiratiebron worden gebruikt. Werk deze manieren uit in woorden / korte zinnen en voeg dit toe aan de poster.
- Laat elke groep zijn poster presenteren en deel de bedachte betekenisvolle reacties.
- Laat de andere groepen steeds feedback geven:
 - Hoe zou deze reactie voelen voor de leerling?
 - Wat maakt deze reactie betekenisvol?

Afsluiting

- Bespreek plenair:
 - Wat heb je geleerd over hoe je betekenisvol kunt reageren op leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid?
 - Welke ideeën neem je mee naar je eigen lessen?
 - Hoe kun je in jouw eigen praktijk sneller signaleren welke reactie écht betekenisvol is voor een leerling?

Verdieping

Een blik naar de toekomst

- Laat alle deelnemers een korte brief schrijven aan hun toekomstige zelf als leraar en laat ze daarin een voornemen formuleren ten aanzien van 'betekenisvol reageren':
Hoe wil ik betekenisvol reageren op mijn leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid?
- Verzamel de brieven en spreek af dat deze later in het schooljaar teruggestuurd worden, bijvoorbeeld na enkele maanden.